

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України

СУЧАСНІ ОСВІТНІ МЕТОДИКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ
В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції
(18-19 травня 2023 року)

ХАРКІВ
2023

УДК 37.012(063)

С 91

Сучасні освітні методики та технології в умовах викликів сьогодення: матеріали Міжнародної науково-методичної конференції (18-19 травня 2023 р.). – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 190 с.

Редакційна колегія:

Жукова О. А., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Баніт Ольга Василівна, доктор педагогічних наук, старший дослідник, головний науковий співробітник відділу андрагогіки Київського інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України.

Іваненко Л. О. кандидат педагогічних наук, доцент, начальник навчального відділу, доцент кафедри педагогіки ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Комишан А. І., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри педагогіки ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Наливайко О. О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, заступник декана факультету психології з наукової роботи.

Шведова Я. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки ХНУ імені В. Н. Каразіна.

У збірнику представлено матеріали Міжнародної науково-методичної конференції «Сучасні освітні методики та технології в умовах викликів сьогодення».

Тексти матеріалів подано в авторській редакції.

Матеріали призначаються для науковців, педагогів-практиків, студентів, аспірантів та всіх, хто цікавиться проблемами сучасних освітніх методик та технологій з метою надання допомоги щодо успішного вирішення завдань навчання та виховання.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради факультету психології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (Протокол № 4 від 26 квітня 2023 р.)

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць, опублікованих у збірнику.

УДК 37.012(063)

© Колектив авторів, 2023

© Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2023

№ 13. URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-13\(25\)-11](https://doi.org/10.33296/2707-0255-13(25)-11) (дата звернення: 29.04.2023).

9. Мельник А. Проблеми використання елементів дистанційного навчання в умовах воєнного стану. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Педагогіка та Психологія*. 2022. № 37. С. 64–75. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7638789> (дата звернення: 29.04.2023).

10. Наливайко О., Куцина К. Особливості оцінювання під час дистанційного навчання. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2021. № 49. С. 35–41. URL: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2021-49-04> (дата звернення: 29.04.2023).

11. Після восьми хвиль ракетних атак пошкоджені всі теплові та гідроелектростанції – Шмигаль. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/11/694857/> (дата звернення: 29.04.2023).

12. Реалії дистанційної освіти в умовах воєнного стану / С. Білаш та ін. *Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу* : матеріали наук.-метод. конф. з міжнар. участю, м. Яремче, 23 верес. 2022 р. Яремче, 2022. С. 13. URL: <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/19293> (дата звернення: 29.04.2023).

13. Реалії освітнього процесу в умовах воєнного стану на Україні / М. Лавренова та ін. *Multidisciplinary academic research, innovation and results : Proceedings of the XXII International Scientific and Practical Conference*, м. Прага, 7 черв. 2022 р. Прага, 2022. С. 504–507.

14. Сергійчук О., Багно Ю. Євроінтеграційні процеси та перспективи розвитку системи вищої освіти в умовах військового стану. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 59. С. 200–205. URL: <http://ehsupir.uhsp.edu.ua/handle/8989898989/6996> (дата звернення: 29.04.2023).

15. Ukraine Refugee Situation. *Operational data portal. Ukraine refugee situation*. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (date of access: 29.04.2023).

Лутаєва Т. В., Фесенко В. Ю., Шварп Н. В.

Україна, Національний фармацевтичний університет

СКРАЙБІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ

Військові події, що відбуваються в нашій країні, оголили безліч питань в освітній сфері. Необхідність реагувати на виклики часу актуалізує значущість готовності освітян активізувати навчально-пізнавальну діяльність, розвивати

критичне і візуальне мислення, забезпечити зорове сприйняття, підвищувати візуальну грамотність здобувачів освіти.

Метою даних матеріалів є узагальнення можливостей реалізації скрайбінгу в освітньому процесі як інструменту візуалізації навчального контенту.

Нині візуалізація визнана освітнім трендом сучасності, що є способом унаочнення інформації через створення графічного образу текстової чи математичної інформації [1, с. 28; 4]. Поняття «скрайбінг» в освітній галузі загальноприйнято визначати як візуалізацію інформації за допомогою знаків та образів; новітню технологію презентації, сутність якої полягає у синхронному супроводі усного повідомлення малюнками [2, с. 41]. Слід зазначити, що скрайбінг поряд з опорними схемами та інтелект-картами доцільно також тлумачити як спосіб кодування інформації у вигляді асоціативних образів.

Натомість скрайбінг, так само як і візуалізацію навчальних матеріалів в цілому, не слід ототожнювати з мистецтвом. Ще у XIX ст. на цю особливість наукових малюнків, створених заради візуалізації навчального матеріалу та доведення певних наукових положень, привернув увагу доктор медицини та зоології, випускник і приват-доцент кафедри порівняльної анатомії Харківського університету М. Ф. Кащенко [3].

Сучасні освітяни зазначають, що характерною рисою візуалізації за допомогою скрайбінгу є те, що ілюстрування інформації відбувається ніби «на льоту» [5; 6], тобто елементи візуалізації (скрайби) створюються безпосередньо під час розповіді. Особливим в скрайбінгу є те, що в процесі пізнання інформаційного матеріалу беруть участь різні органи чуття, а саме: зір, слух, уява. Для обробки даних мозок використовує два канали – вербальний і візуальний, при цьому працюють дві півкулі головного мозку. Зауважимо, що обґрунтував теорію подвійного кодування у 1970 році Аллан Пайвіо (Allan Paivio) – канадський психолог, відомий своїми роботами в галузі психології пам'яті.

Прийнято виокремлювати такі різновиди скрайбінгу:

- мальований – презентація перетворюється на мультиплікаційний фільм;
- аплікаційний – на довільний фон у кадрі накладаються / наклеюються готові зображення, які відповідають тексту, що озвучується;
- магнітний – різновид аплікаційного, де готові зображення кріпляться магнітами на презентаційну магнітну дошку;
- комп'ютерний (онлайн) – передбачає використання спеціальних програм (сервісів), за допомогою яких можна створювати відео за готовими шаблонами;
- відеоскрайбінг – знімання відео (мальований, аплікаційний тощо).

З огляду на публікації освітян-практиків та на основі осмислення власного педагогічного досвіду доречно окреслити такі можливості використання скрайбінгу в освітньому процесі: засіб унаочнення нового навчального матеріалу у процесі його пояснення; засіб підсилення інтерактивних методів навчання; засіб узагальнення вивченого та здійснення рефлексії; засіб супроводження сторітеллінгу; спосіб організації індивідуальної роботи зі здобувачами освіти з особливими потребами; засіб презентації результатів проєктної діяльності за результатами самостійної роботи здобувачів освіти; спосіб гармонізації психофізичного стану тих, хто навчається.

Використання скрайбінгу під час інтерактивної взаємодії здобувачів освіти дозволяє надати такій роботі привабливості, забезпечити її творчий характер. Аналіз досвіду упровадження скрайбінгу в університетському просторі свідчить, що учасники освітнього процесу створюють скрайби, використовуючи найпростіші форми візуалізації: фігури, точку; букви; асоціації; блочний алгоритм.

На нашу думку, скрайберам доцільно рекомендувати виділяти основні елементи скрайбу, що є у більшості скрайб-презентаціях, як-от:

- заголовок – тема презентації,
 - оформлення – виділення великими літерами або кольором найважливіших моментів презентації;
 - діаграми та рисунки, наприклад: квадрат, круг, трикутник, лінія;
 - розділи, щоб не заплутатися у своїй презентації, використовуючи підкреслювання, лінії, що візуально відокремлюють одні ідеї від інших;
 - стрілки – за їх допомогою можна пов'язувати блоки, спрямовувати погляд за необхідною траєкторією;
 - маркування – використання різних спеціальних символів, наприклад: галочки, хрестики, зірочки, тобто такі додаткові символи, що допоможуть розставити необхідні акценти у скрайб-презентації.
- Зазначимо основні вимоги, що висувається до скрайбера:
- виділяти головне в інформації, правильно і вдало замінювати слова та ідеї точними і простими образами;
 - оперувати мінімальною кількістю елементів для відображення інформації (бажано використовувати 5 основних елементів для зображення);
 - однаково зображувати об'єкти одного типу;
 - групувати об'єкти одного типу;
 - фіксувати зв'язки та відносини;
 - дотримування рекомендацій щодо тривалості відеосюжетів (45 сек. – 10 хв.), оптимальна тривалість: 5 – 9 хв.

Взаємодія учасників освітнього процесу в дистанційному режимі обумовлює застосування Інтернет-сервісів для візуалізації навчальної інформації за допомогою скрайбів (див. табл. 1).

Таким чином, реалізація скрайбінгу в освітньому процесі як інструменту візуалізації навчального контенту має переваги й недоліки. Перевагами вважаємо привабливість і оригінальність цієї технології (можливо організувати самостійну роботу здобувачів освіти як створення скрайб-презентації), компактність і образність, сприяння підвищенню пізнавального інтересу здобувачів освіти й засвоєнню й запам'ятовуванню ними навчального матеріалу. До недоліків відносимо: великі часові витрати на створення скрайбу; вимогливість до підготовленості викладача у технологічному плані (уміння використовувати відповідні програмні засоби); вимогливість до підготовленості викладача у художньо-естетичному плані (результат має бути художньо привабливим).

Таблиця 1

Сервіси для створення скрайбів

Сервіс	Характерні особливості сервісу
PowToon	анімація створюється від слайда до слайда
Wideo	є можливість додавати у презентацію зображення, персонажі, текст і музику
Moovly	надається можливість безкоштовно створювати необмежену кількість презентацій тривалістю до 3 хв. І в якості зображення – тільки 480p
VideoScribe	уможливорюється створення відео замість інтерактивної презентації
GoAnimate	презентація перетворюється на мультиплікаційний фільм

Використані джерела:

1. Алексеєва О. Р. Трендспоттинг та професійне майбутнє сучасного фахівця : навч.-метод. посіб. Старобільськ, 2017. 120 с.
2. Башкір О. І. Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі. *Педагогіка та психологія : зб. наук. праць*. Харків, 2018. Вип.60. С. 33–44.
3. Лутаєва Т. В. Педагогічна та громадсько-просвітницька діяльність фундаторів вищої медичної та фармацевтичної освіти: регіональний історико-педагогічний аспект : монографія. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. 599 с.
4. Савченко Л. О., Коваленко В. К. Візуалізація навчального матеріалу засобами презентаційної комп'ютерної графіки при підготовці майбутніх фахівців. *Наукові записки ЦДПУ. Серія Педагогічні науки*. 2020. Вип. 189. С. 62–67.
5. Bambang Saptono, Herwin Herwin, Shakila Che Dahalan. VideoScribe's Sparkol-Based Learning to Improve Learning Outcomes: A Classroom Action Research, *International Journal of Information and Education Technology*. 2023. Vol. 13, № 4. P. 749–756.

6. Suranto Rahayu N., Setyawati L., Sari D.E. Sparkol videoscribe: Development of accounting learning media (case studies in Indonesia). *Universal Journal of Educational Research*. 2020. № 8 (11 B). P. 5722–5728. DOI: 10.13189/ujer.2020.082206

Марецька Ю. І., Бунчук О. В., Таблер Т. І.

Україна, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧА ЗВО: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Проводити уроки віддалено, не мати можливостей пояснити особисто й допомогти в момент виникнення проблеми – ще кілька років тому українські викладачі не могли й уявити таких ситуацій у своїй роботі. Але, спочатку пандемія COVID-19, а з лютого 2022 року, війна внесли ґрунтовні зміни у систему вищої освіти та змусили всіх терміново опановувати інформаційні технології та нові педагогічні підходи і методики. Вимушене дистанційне навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу. Організувати якісне навчання з використанням інформаційних технологій, надихати й мотивувати здобувачів вищої освіти, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім не просто.

Взаємодія всіх учасників освітнього процесу – один з найважливіших факторів успішного функціонування будь-якої освітянської спільноти. В умовах дистанційного навчання, коли викладачі та здобувачами не можуть бути поруч, взаємодія між усіма учасниками освітнього процесу: адміністративними органами, структурними підрозділами, науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти – набуває особливого значення [1].

Непростий період розвитку української освітньої системи пов'язаний також із процесами суспільних змін: від колишньої системи суспільство вже відмовилося, а нова – вибудовується у рамках процесів взаємопроникнення, взаємообміну, «розчинення» національного в загальнолюдському. Така ситуація сприяє переживанню освітою кризових явищ. Вплив зазначених процесів розповсюджується і вглиб системи освіти, в тому числі, вищої школи. В змісті освіти проглядається тенденція до зниження рівня знань, не пов'язаних з прагматичними цілями; орієнтацій на професії, що пов'язані з глобальними проблемами і не призводять до швидкого економічного ефекту. В організаційному відношенні, даний вплив пов'язують з появою ситуації збільшення кількості працюючих здобувачів вищої освіти [2].

В українському суспільстві професія педагога наділяється особливим значенням як початок усіх професій, як вічна професія у ряді інших древніх професій. У змінному світі діяльності педагога прописується стандарт: «з людини робити Людину» і завдання вести дітей до знань, навчати їх культури і